

KOMPOLTOVÁ, S.: *Pedagogika pre učiteľov.***Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013, 238 s., ISBN 978-80-225-3647-9**

Problematika vzdelávania učiteľov je nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí predmetom rozsiahlych diskusií pedeutológov, ale aj ďalších vysokoškolských učiteľov. V rámci diskusií sa neanalyzuje len súčasná situácia učiteľského vzdelávania, ale hľadajú sa prístupy, ktoré by mohli prispieť k zefektívneniu prípravy budúcich učiteľov.

Doc. PhDr. Soňa Kompoltová, CSc., napísala učebnicu, v ktorej zúročila nielen svoje vedomosti z oblasti pedagogiky, ale aj dlhoročné skúsenosti z vyučovania tejto vednej disciplíny. Učebnica je určená najmä študentom Katedry pedagogiky Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave, ale mnohé poznatky a inšpirujúce myšlienky môžu obohatiť pedagogickú prácu aj učiteľov z praxe.

Autorka štruktúrovala text do deviatich kapitol, v ktorých analyzovala ťažiskové problémy pedagogiky. V prvej kapitole vymedzuje základné pojmy v pedagogike, medzi ktorými dominujú najmä pojmy socializácia, výchova, vzdelávanie, vyučovanie a učenie. Zdôrazňuje význam osvojenia a pochopenia týchto pojmov nielen pre komunikáciu vo vede, ale aj pre interpretáciu a vedecké vysvetľovanie javov. V druhej kapitole sa zameriava na charakteristiku pedagogiky ako vedy o výchove, jej znaky, špecifiká, predmet a systém disciplín pedagogiky. V tretej kapitole analyzuje vzťah človeka a výchovy, prístupy rôznych pedagógov k otázkam výchovy a jej ovplyvňovania. V nasledujúcej kapitole poukazuje na spoločensko-historický charakter výchovy, pričom si všima historický prierez výchovy od obdobia raného vývinového štádia ľudskej spoločnosti, cez výchovu v staroveku a v stredoveku, až po obdobie novoveku. Zdôrazňuje vzťah medzi spoločnosťou a výchovou, pričom vychádza z poznania, že spoločnosť pomocou výchovy reguluje vývin jednotlivca a výsledky výchovy regulujú prostredníctvom konajúcich ľudí vývoj spoločnosti. V piatej kapitole sa zameriava na humanistickú koncepciu vzdelávania, ku ktorej najvýraznejšie prispel J. A. Komenský. Oboznamuje čitateľa s jeho životom, najvýznamnejšími dielami a prínosom k rozvoju pedagogiky. Význam Komenského podčiarkuje skutočnosť, že poznatky uplatnené pri formovaní pedagogických princípov, organizácie školy či vlastností a schopností učiteľa tvoria aj v súčasnosti základ formovania pedagogiky. Ako uvádza autorka, „reformné myšlienky Komenského sa utvárali v podmienkach sedemnásteho storočia, napriek tomu nie sú len historickým pomníkom v dejinách ľudskej túžby po lepšom svete. Jeho poslanstvo prekonallo hranicu vekov a zostáva živým inšpiračným zdrojom i pre budúcnosť“. Komenský svojimi pedagogickými myšlienkami položil pevné základy novovekej pedagogiky ako systematickej vedy o výchove. Šiesta kapitola je zameraná na prierez vývoja školstva.

Pre samotný vyučovací proces je dôležitá ďalšia kapitola, v ktorej autorka opisuje a vysvetľuje jednotlivé prvky didaktického systému. Osobitnú pozornosť venuje didaktike ako samostatnej vednej disciplíne. V rámci nej analy-

zuje obsah vzdelávania, všima si jednotlivé teórie vzdelávania, výber obsahu vzdelávania a jeho spracovanie na učivo. Pri konkretizácii obsahu vzdelávania v pedagogických dokumentoch vychádza z platnej legislatívy a zameriava pozornosť na štátny a školský vzdelávací program. Analyzuje vzťahy medzi jednotlivými zložkami vyučovacieho procesu a zdôrazňuje význam vyučovacieho cieľa, požiadaviek, ktoré sa naň kladú, ako aj taxonómiu vyučovacích cieľov. Tu upriamuje pozornosť na Bloomovu taxonómiu vzdelávacích cieľov, ktorá je v centre pozornosti najmä v ostatných rokoch pri tvorbe vzdelávacích dokumentov. Ďalšími prvkami didaktického systému, na ktoré sa zameriava, sú didaktické zásady ako všeobecné požiadavky vyplývajúce zo zákonitostí vyučovacieho procesu a organizačné formy vyučovania, predstavujúce organizačné usporiadanie podmienok na realizovanie obsahu vyučovania. Významným faktorom, ktorý ovplyvňuje dosiahnutie vyučovacích cieľov, je aj metóda vyučovania. Jej význam zdôrazňuje autorka nielen pri vymedzení samej podstaty vyučovacej metódy, ale aj pri klasifikácii metód a charakteristike vybraných vyučovacích metód. V rámci tejto kapitoly venuje pozornosť aj školskému hodnoteniu, spôsobom hodnotenia a jeho významu pre učiteľov, žiakov a rodičov.

Samostatnú kapitolu venuje autorka reformnej pedagogike a alternatívnym školám. Ako zdôrazňuje, „pedagogika prechádza zložitým vývojom, ktorý špecifickým spôsobom odráža celkové ekonomické, politické a kultúrne premeny modernej spoločnosti a jej neistotu. Pedagogika 20. storočia zreteľne odrážala pluralizmus spoločnosti, rozčlenila sa na veľa rozmanitých smerov založených na rôznych, z veľkej časti subjektívne idealistických, filozofických koncepciách a na rôznych smeroch psychologického a sociologického bádania. Každý smer, prúd, rozvíja špecifické aspekty problémov, rozlične na ne odpovedá a dáva špecifické riešenia.“

V poslednej kapitole sa autorka zameriava na pedagogickú komunikáciu a v rámci nej na osobitosti žiakov a ich vplyv na komunikáciu, rozdielne prístupy k žiakom v pedagogickej komunikácii a komunikáciu podporujúcu úspešnosť žiaka v škole. Poukazuje na význam komunikácie, ktorá je základom všetkých pedagogických procesov, tvorí most medzi učiteľom, ktorý disponuje určitými vedomosťami, a žiakom, ktorý disponuje určitou kapacitou na učenie a práve prostredníctvom komunikácie prichádza ku vzájomnej interakcii medzi týmito dvoma subjektmi vyučovania.

Predkladanú publikáciu môžeme považovať nielen za zdroj informácií, ale aj za určitú výzvu na premýšľanie ako pripravovať budúcich učiteľov v kontexte súčasných zmien v spoločnosti, aby príprava zodpovedala požiadavkám, ktoré sa kladú na profesiu učiteľa.

Darina Orbánová